

סוג הבחינה: א. בגרות לנבחני משנה
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשס"ז, 2007
מספר השאלון: 205,001102

תנ"ך

יחידת הלימוד החמישית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה ורבע.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – (26x2) – 52 נקודות
פרק שני – (16x3) – 48 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז בנשא. בסס את דבריך על הכתוב.
- הערה: בקטעים המצולמים מן התנ"ך בא השם המפורש בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (52 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-3. (לכל שאלה – 26 נקודות)

1. סיפורי האבות

א. לדעת א' סימון (במאמרו "הערות לפרשת עקדת יצחק"), יש לפרשת העקדה (בראשית, כ"ב)

משמעות היסטורית ומשמעות תאולוגית.

הסבר כל אחת ממשמעויות אלה, על פי מאמרו של סימון. (10 נקודות)

ב. המילה "הנני" חוזרת שלוש פעמים בפרשת העקדה.

(1) הסבר, על פי סימון, מהו הקונפליקט העולה בין "הנני" הראשון (פסוק 1),

ל"הנני" השני (פסוק 7). (8 נקודות)

(2) הסבר, על פי סימון, כיצד "הנני" השלישי (פסוק 11) מיישב קונפליקט זה.

(8 נקודות)

2. סיפורי האבות

קרא בראשית, כ"א, 9-21.

וַתֵּרָא שָׂרָה אֶת-בֶּן-הָגָר הַמִּצְרַיִת אֲשֶׁר-
 יָלְדָה לְאַבְרָהָם מִצִּחֶק: וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גֵּרְשׁ הָאִמָּה הַזֹּאת
 וְאֶת-בְּנָהּ כִּי לֹא יִרְשׁ בְּנֵי-הָאִמָּה הַזֹּאת עִם-בְּנֵי עִם-יִצְחָק:
 וַיִּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אֹדֶת בְּנֹו: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
 אֶל-אַבְרָהָם אֲלֵ-יִרַע בְּעֵינֶיךָ עַל-הַנְּעֹר וְעַל-אִמְתְּךָ כֹּל אֲשֶׁר
 תֹּאמֶר אֵלֶיךָ שָׂרָה שָׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי כִי־צִחֶק יִקְרָא לָךְ זֶרַע: וְגַם
 אֶת-בְּנֵי-הָאִמָּה לְגֹוי אֲשִׁימֶנּוּ כִּי זֶרַעךָ הוּא: וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם
 בַּבֶּקֶר וַיִּקַּח-לֶחֶם וַחֲמַת מִיִּם וַיִּתֵּן אֶל-הָגָר שֵׁם עַל-שִׁכְמָהּ
 וְאֶת-הַיֶּלֶד וַיְשַׁלְּחָהּ וּתְלַךְ וַתֵּתַע בְּמִדְבַר בְּאֵר שֶׁבַע: וַיְכַלּוּ
 הַמַּיִם מִן-הַחֲמַת וַתְּשַׁלַּךְ אֶת-הַיֶּלֶד תַּחַת אֶחָד הַשִּׁיחִים: וַתְּלַךְ
 וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנְּגַד הַרְחֵק כַּמֶּטְחָיו קִשְׁתָּ כִּי אָמְרָה אֶל-אַרְאֵה
 בְּמֹות הַיֶּלֶד וַתֵּשֶׁב מִנְּגַד וַתִּשָּׂא אֶת-קֹלָהּ וַתִּבְרַךְ: וַיִּשְׁמַע
 אֱלֹהִים אֶת-קוֹל הַנְּעֹר וַיִּקְרָא מְלֶאךְ אֱלֹהִים וְאֶל-הָגָר מִן-
 הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מִה-לָּךְ הָגָר אֶל-תִּירְדְּאִי כִּי-שָׁמַע אֱלֹהִים
 אֶל-קוֹל הַנְּעֹר בְּאֲשֶׁר הוּא-שָׁם: קוּמִי שְׂאִי אֶת הַנְּעֹר וְהַחֲזִיקִי
 אֶת-יָדְךָ בּוֹ כִּי-לְגֹוי גָדוֹל אֲשִׁימֶנּוּ: וַיִּפְקַח אֱלֹהִים אֶת-עֵינֶיהָ
 וַתֵּרָא בְּאֵר מַיִם וַתְּלַךְ וַתִּמְלֵא אֶת-הַחֲמַת מִיִּם וַתִּשֶׁק אֶת-
 הַנְּעֹר: וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת-הַנְּעֹר וַיַּגְדֵּל וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַר וַיְהִי רֵבָה
 קִשְׁתָּ: וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַר פָּאֵרָן וַתִּקַּח-לוֹ אִמּוֹ אִשָּׁה מֵאֲרָץ
 מִצְרַיִם:

א. קרא גם שמות, א', 22 - ב', 10.

בשני הסיפורים (בבראשית ובשמות) מסופר על בניים הנתונים בסכנה.

הצג שתי נקודות דמיון נוספות בין הסיפורים וכן שני הבדלים ביניהם.

(18 נקודות)

ב. קרא פסוק 17 בקטע שלפניך, וכן בראשית, ט"ז, 7-8.

מהו הקושי התאולוגי העולה מהשאלות שבפסוקים אלה? כתוב פתרון אפשרי אחד

לקושי זה. (8 נקודות)

3. מעמד האישה

קרא **דברים**, כ"א, 15-17.

טו
 כִּי־תֵהֵינְךָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶתָּה
 אֲהוּבָה וְהָאֶתָּה שְׁנוּאָה וְלִדְדוּלּוֹ בָנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׁנוּאָה
 טז
 וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכֹר לְשֵׁנִיָּאָה: וְהָיָה בַּיּוֹם הַנִּחְיָלוֹ אֶת־בְּנָיו אֶת
 אֲשֶׁר־יְהִיָּה לוֹ לֹא יוֹכֵל לְבַכֵּר אֶת־בְּן־הָאֲהוּבָה עַל־פְּנֵי בֶן־
 יז
 הַשְּׁנוּאָה הַבְּכֹר: כִּי אֶת־הַבְּכֹר בְּן־הַשְּׁנוּאָה יִפִּיר לְתֵת לוֹ
 פִּי שְׁנַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר־יִמְצָא לוֹ כִּי־הוּא רִאשִׁית אֲנֹל לוֹ מִשְׁפֵּט
 הַבְּכֹרָה:

א. (1) קרא גם את חוק חמורבי מספר 169: "ואם חטא חטא כבד, אשר עליו יודח מן הירושה, יסלחו לו בפעם הראשונה, ואם חטא חטא כבד שנית, ידיח האב את בנו מן הירושה".

דין הירוש שבחוק חמורבי הוא מותנתה, ואילו בחוק המקראי הוא אינו מותנתה. הסבר קביעה זו. (8 נקודות)

(2) ספורנו פירש את פסוק 16 כך: "לא יעביר הבכורה מן הבן בשביל שנת זו או אהבת זו, אבל אם יעשה זה בסיבת רשעת הבן הבכור, אז ראוי להעבירו". במה פירוש זה דומה לחוק חמורבי מספר 169? (5 נקודות)

ב. קרא גם **דברי הימים א**, ה', 1.

(1) על פי פסוק זה, האם יעקב נהג בהתאם לחוק **בדברים**, לפי פירוש ספורנו? נמק את תשובתך. (7 נקודות)

(2) קרא גם **בראשית**, כ"ט, 30-33; ל', 22-24.

לפי כתובים אלה (מ**בראשית** ומ**דברי הימים**), עולה כי יעקב נהג בניגוד לחוק **בדברים**. הסבר את הניגוד. (6 נקודות)

פרק שני (48 נקודות)

ענה על שלוש מהשאלות 4-8. (לכל שאלה – 16 נקודות)

4. סיפורי האבות

- א.** "העיון בכתובים מאפשר לנו לסרטט שתי דמויות שונות של נשים – האחת פעילה ובעלת יוזמה והשנייה ביתית ופסיבית" (ג' ח' כהן, "רחל ולאה – האישה כרעיה והאישה כאם").
קבא שלוש ראיות לכל דמות, המבססות טענה זו. (8 נקודות)
- ב.** כהן טוען כי "במהלך הדורות שינו שתי דמויות אלו את מעמדן בתודעת העם" (שם).
מהו השינוי שחל במעמד של כל אחת מהדמויות, וכיצד מבסס כהן את טענתו?
(8 נקודות)

5. סיפורי האבות

קרא בראשית, י"ז, 9-14.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת־בְּרִיתִי
 תִּשְׁמֹד אִתָּה וּזְרַעְךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתֶם: זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ
 בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זְרַעְךָ אַחֲרֶיךָ הַמּוֹלַד לָכֶם כָּל־זָכָר: וּנְמַלְתֶּם
 אֶת בֶּשֶׂר עֲרֻלְתְּכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם: וּבֶן־
 שְׁמֹנֶת יָמִים יְמוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם יְלִיד בַּיִת וּמִקְנֵת־
 כֶּסֶף מִכָּל בּוֹרֵנְכֶם אֲשֶׁר לֹא מִזְרַעְךָ הוּא: הַמּוֹלַד וְיְמוֹל יְלִיד
 בַּיִתְךָ וּמִקְנֵת כֶּסֶף וְהָיְתָה בְרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם:
 וְעָרְלוּ זָכָר אֲשֶׁר לֹא־יְמוֹל אֶת־בֶּשֶׂר עֲרֻלָּתוֹ וּנְכַרְתָּה הַגֶּפֶשׁ
 הַהוּא מֵעַמִּיָּךְ אֶת־בְּרִיתִי הַפֶּד:

א. קרא גם שמות, ל"א, 12-17.

יש הרואים גם במילה וגם בשבת ברית בין אלוהים לעמו.

ציין שלוש נקודות דמיון בין שתי הבריתות (בתשובתך התייחס לדמיון מבחינת התוכן).
(10 נקודות)

ב. קרא גם בראשית, ט"ז, 8-17.

הסבר מהי הברית המתוארת בבראשית, ט"ז, וכתוב במה היא שונה מברית המילה,

מבחינת קהל היעד. (6 נקודות)

.6 מעמד האישה

קרא שמואל א, כ"ה, 23-31; שמואל ב, ל"ד, 4-12.

שמואל א, כ"ה, 23-31

וַתֵּרָא אֲבִיגַיִל אֶת־דָּוִד וַתַּמְהֵר וַתֵּרָד מֵעַל הַחֲמוֹד
 וַתִּפֹּל לְאַפֵּי דָוִד עַל־פְּנֵיהָ וַתִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה וַתִּפֹּל עַל־דְּגְלָיו
 וַתֹּאמֶר בִּי־אֲנִי אֲדֹנָי הָעוֹן וַתִּדְבַר־נָא אִמְתָּךְ בְּאוֹזְנְךָ וּשְׁמַע
 אֶת דְּבָרֵי אִמְתָּךְ: אֲל־נָא יְשִׁים אֲדֹנָי אֶת־לִבּוֹ אֶל־אִישׁ
 הַבְּלִיעַל הַזֶּה עַל־נַבְל בִּי כִשְׁמוֹ כִּי־הוּא נַבְל שְׁמוֹ וְנַבְלָה
 עִמּוֹ וְאֲנִי אִמְתָּךְ לֹא דָאִיתִי אֶת־נַעֲרֵי אֲדֹנָי אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ:
 וְעַתָּה אֲדֹנָי חַי־הֵי וַחַי־נַפְשֶׁךָ אֲשֶׁר מִנַּעַךְ הֵי מִבּוֹא
 בְּדָמַיִם וְהוֹשַׁע יָדְךָ לִךְ וְעַתָּה יֵהוּ כְנַבְל אֵיבִיךָ וְהַמְבַקְשִׁים
 אֶל־אֲדֹנָי דַּעַה: וְעַתָּה הַבְּרַכָּה הַזֹּאת אֲשֶׁר־הֵבִיא שְׂפַחְתְּךָ
 לְאֲדֹנָי וְנִתְּנָה לְנַעֲרִים הַמִּתְהַלְכִים בְּרַגְלֵי אֲדֹנָי: שֶׁאֵין נָא
 לַפֶּשַׁע אִמְתָּךְ כִּי־עָשָׂה יַעֲשֶׂה הֵי לְאֲדֹנָי בֵּית נְאֻמָּן כִּי־
 מִלְחָמוֹת הֵי אֲדֹנָי נָלַחַם וְדַעַה לֹא־תִמְצָא בְּךָ מִיְמִיךָ: וַיִּקָּם
 אָדָם לְרִדְפֶךָ וּלְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשֶׁךָ וְהִיתָה נַפְשׁ אֲדֹנָי צְרוּרָה
 בְּצִרוֹר הַחַיִּים אֶת הֵי אֱלֹהֶיךָ וְאֶת נַפְשׁ אֵיבִיךָ יִקְלַעְנָה
 בְּתוֹךְ כָּף הַקָּלַע: וְהִיָּה כִּי־יַעֲשֶׂה הֵי לְאֲדֹנָי כְּכֹל אֲשֶׁר־
 דִּבֶּר אֶת־הַטּוֹבָה עֲלֶיךָ וְצוֹךְ לְנַגִּיד עַל־יִשְׂרָאֵל: וְלֹא
 תִהְיֶה זֹאת לְךָ לְפִוְקָה וּלְמַכְשׁוֹל לֵב לְאֲדֹנָי וּלְשִׁפְךָ־דָם
 חַנּוּם וּלְהוֹשִׁיעַ אֲדֹנָי לּוֹ וְהֵיטֵב הֵי לְאֲדֹנָי וְזָכַרְתָּ אֶת־
 אִמְתָּךְ:

(שים לב: קטע נוסף וסעיפי השאלה בעמוד הבא.)

וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַתְּקוּעִית ד
 אֶל־הַמֶּלֶךְ וַתִּפֹּל עַל־אִפְיָהּ אֲרֻצָּה וַתִּשְׁתַּחֲוּ וַתֹּאמֶר הוֹשַׁעַה
 הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר־לָהּ הַמֶּלֶךְ מִזֶּה־לָּךְ וַתֹּאמֶר ה
 אֲבַל אִשָּׁה־אֶלְמָנָה אֲנִי וַיְמַת אִישִׁי: וּלְשִׁפְחַתְךָ שְׁנֵי בָנִים ו
 וַיִּנְצְוּ שְׁנֵיהֶם בְּשׂוּדָה וְאִין מִצִּיל בֵּינֵיהֶם וַיְכּוּ הָאֶחָד אֶת־הָאֶחָד
 וַיְמַת אֹתוֹ: וְהִנֵּה קָמָה כָּל־הַמְּשֻׁפָּחָה עַל־שִׁפְחַתְךָ וַיֹּאמְרוּ ז
 תִּנְנוּ אֶת־מִכָּה אֲחִינוּ וְנִמְתְּהוּ בְּנַפְשׁ אֲחִינוּ אֲשֶׁר הִרְגוּ וְנִשְׁמִידָה
 גַּם אֶת־הַיּוֹדֵשׁ וּכְבוּ אֶת־גְּחֻלְתִּי אֲשֶׁר נִשְׂאָרָה לְבִלְתִּי שׁוֹס־ שִׁים
 לְאִישִׁי שֵׁם וּשְׂאֵרִית עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה: וַיֹּאמֶר ה
 הַמֶּלֶךְ אֶל־הָאִשָּׁה לְכִי לְבֵיתְךָ וְאֲנִי אֶצְוֶה עָלֶיךָ: וַתֹּאמֶר ז
 הָאִשָּׁה הַתְּקוּעִית אֶל־הַמֶּלֶךְ עָלֵי אֲדָנִי הַמֶּלֶךְ הָעוֹן וְעַל־בֵּית
 אָבִי וְהַמֶּלֶךְ וּכְסָאוֹ נָקִי: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הַמְדַבֵּר י
 אֵלַיךְ וּדְבַאתוּ אֵלַי וְלֹא־יִסִּיף עוֹד לָגַעַת בְּךָ: וַתֹּאמֶר יוֹכֵד־ ז
 נָא הַמֶּלֶךְ אֶת־הַיְיָ אֱלֹהֶיךָ מִהַרְבֵּית גְּאֹל הַדָּם לְשַׁחַת וְלֹא
 יִשְׁמִידוּ אֶת־בְּנֵי וַיֹּאמֶר חִי־הַיְיָ אִם־יִפֹּל מִשְׁעַרְתִּי בְּנֶךְ
 אֲרֻצָּה: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה תִּדְרֹב־נָא שִׁפְחַתְךָ אֶל־אֲדָנִי הַמֶּלֶךְ ב
 דְּבַר וַיֹּאמֶר דְּבָרֵי:

חכמתן של אביגיל ושל האישה התקועית באה לידי ביטוי בדרכים שונות.

א. קרא את הקטע משמואל א.

התנהגותה ודבריה של אביגיל מסייעים לה להשיג את מטרתה.
 ציין פעולה אחת ושלוש אמירות, והסבר כיצד הן מסייעות לאביגיל להשיג את
 מטרתה. (8 נקודות)

ב. קרא את הקטע משמואל ב.

האישה התקועית משלבת בדבריה רמזים למסר שהיא מבקשת להעביר לדוד.
 הבא דוגמה אחת לכך מדבריה, והסבר כיצד הדבר רומז על המסר שמבקשת האישה
 התקועית להעביר לדוד. (8 נקודות)

7. מעמד האישה

קרא דברים, כ"ד, 1-4.

א בִּיזְקָה אִישׁ אִשָּׁה וּבַעֲלָהּ וְהָיָה אִסְלָא
 ב תִּמְצָאֲתָן בְּעֵינֵינוּ כִּימְצָא בָּהּ עֲדוֹת דְּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת
 ג וְנָתַן בְּיָדָהּ וּשְׁלָחָהּ מִבֵּיתוֹ: וַיֵּצֵאָה מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה וְהִיְתָה
 ד לְאִישׁ אַחֵר: וּשְׁנֵאָה הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת
 וְנָתַן בְּיָדָהּ וּשְׁלָחָהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן אֲשֶׁר-
 לָקַחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה: לֹא יִזְכֵּל בַּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר שְׁלָחָהּ לְשׁוֹב
 לְקַחָתָהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרָי אֲשֶׁר הִטְמָאָה כִּי תִוְעֵבָה
 הוּא לִפְנֵי ה' וְלֹא תַחְטִיא אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן
 לְךָ נַחֲלָה:

א. (1) מהו המקרה המתואר בפסוקים אלה, ומהו הדין במקרה זה (על פי פסוק 4)?

כתוב מהו הנימוק לדין, והסבר אותו. (5 נקודות)

(2) הסבר את הביטויים האלה:

— "ערות דבר"

— "ספר כריתת"

(3 נקודות)

ב. קרא גם את "תרגילי אנה איתישו" שלפניך:

חוק מס' 5: "כִּי תִשָּׂא אִשָּׁה אֶת בַּעֲלָהּ, וְתֹאמַר: 'אֶתָּה לֹא בַעֲלִי, יִשְׁלִיכּוּ אוֹתָהּ לְתוֹךְ הַנְּהַר'."

חוק מס' 6: "כִּי יֹאמֶר אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ: 'אֶת לֹא אִשְׁתִּי, חֲצִי מִנִּי כִּסֵּף יִשְׁקוּל'."

איזה מקרה מוסיף חוק מספר 5 על החוק המקראי, ובמה דומה חוק מספר 6 לחוק

המקראי? נמק את תשובתך. (8 נקודות)

8. מעמד האישה

במאמרה "רות ונשים זרות אחרות" ע' ברנר דנה בתופעה של נישואין עם נשים נכריות

בתקופת המקרא.

א. ברנר מתארת כיצד השתנה היחס של סופרי המקרא לנישואין עם נכריות בתקופות

שונות בתולדות עם ישראל.

ציין שלוש תקופות כאלה הנזכרות במאמר, וכתוב מה היה היחס לנישואין עם נכריות

בכל אחת מהתקופות שציינת. (8 נקודות)

ב. ציין שלוש מאפיינים של נשים נכריות "חיוביות", לפי ברנר.

הדגם את המאפיינים על פי אחת הדמויות הנזכרות במאמר: רות, תמר, יעל, רחב.

(8 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
 אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך